

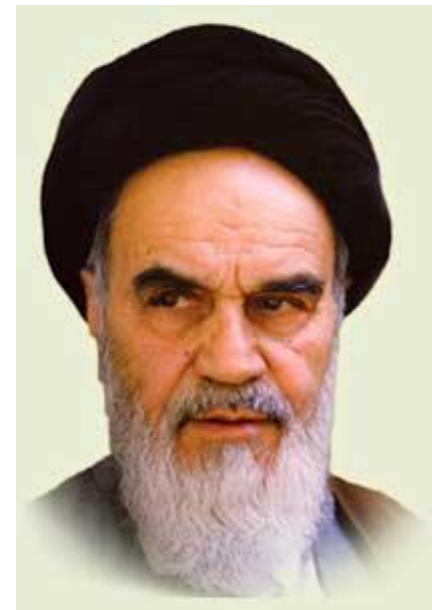
استاذ الحرم الجامعي

صلوات خاصہ حضرت امام رضا علیہ السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا الْمُرْتَضَى
الْإِمَامِ النَّقِيِّ النَّقِيِّ وَجَحَّتِكَ عَلَى مَنْ فَوْقَ الْأَرْضِ
وَمَنْ تَحْتَ الثَّرَى الصِّدِّيقِ الشَّهِيدِ صَلَاةً كَثِيرًا
ثَامَةً زَاكِيَةً مُتَوَاصِلَةً مُتَوَارَةً مُتَرَادِفَةً كَأَفْضَلِ مَا
صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَاءِكَ

«مسلمین ،آنها بودند که مجد آنها دنیا را گرفته بود.
تمدن آنها فوق تمدن‌ها بود. معنویات آنها بالاترین
معنویت‌ها بود. رجال آنها برجسته‌ترین رجال بود.
توسعه مملکتشان از همه ممالک بیشتر بود. سیطره
حکومتشان بر دنیا غالب شده بود..»

(امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱، ص ۳۷۵)

«ما برای ساختن این بخش از تمدن نوین اسلامی، به شدت باید از تقلید پرهیز کنیم؛ تقلید از آن کسانی که سعی دارند روش های زندگی و سبک و سلوک زندگی را به ملت ها تحمیل کنند. امروز مظهر کامل و تنها مظهر این زورگویی و تحمیل، تمدن غربی است.»

(بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱.۰۷.۲۳)

مرزهای جهان اسلام در سده دوم هجری

تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

تاثیر تمدن اسلامی

بر تمدن غرب و پیدایش رنسانس

((فصل اول))

چگونگی نفوذ و گسترش تمدن اسلامی در غرب

* الف : علل و عوامل سیاسی، نظامی

* ب : علل و عوامل طبیعی یا غیر نظامی

فصل اول :

مقدمه

به نظر می رسد انتقال علم و تمدن از قلمرو اسلامی به غرب از سه راه انجام گرفت .

الف؛ ارتباط مسلمانان با مسیحیان در اسپانیا، ایتالیا، سیسیل و یا از طریق

تجارت، فتوحات و جنگهای صلیبی و آشنا شدن غربی ها با فرهنگ و تمدن اسلامی.

ب؛ ترجمه کتب آثار اسلامی به زبانهای اروپایی از سده پنجم تا هفتم هجری قمری (یازده تا سیزده میلادی).

ج ؛ تدریس و استفاده از کتب اسلامی - عربی که دانشمندان مسلمان آنها را در مراکز علمی نوشته یا ترجمه کرده بودند.

فصل اول :

عوامل تاثیر فرهنگ و تمدن اسلامی در غرب

اگر بخواهیم دسته بندی بهتری کنیم می توانیم بگوئیم: به جز

نقش جذاب «ایدئولوژی اسلامی» از یک طرف و زمینه های

سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و دینی موجود در اروپا از سوی

دیگر؛ عوامل اصلی تاثیر فرهنگ و تمدن اسلامی در غرب

به دو دسته کلی تقسیم می شود :

یکم؛ عوامل سیاسی و نظامی

دوم؛ عوامل طبیعی و غیر نظامی

فصل اول :

یکم ؛ عوامل سیاسی و نظامی

الف ؛ فتوحات اسلامی .

ب ؛ جنگ های صلیبی.

دوم؛ عوامل طبیعی و غیر نظامی

الف؛ نخست ؛ ارتباط با اسپانیا (اندلس).

ب ؛ تعامل با سیسیل .

ج ؛ ترجمه آثار اسلامی به زبان های اروپایی

د ؛ نقش بازرگانان در انتقال تمدن اسلامی به غرب.

ه؛ تأثیر دانشگاه های اسلامی در تمدن غرب

فصل اول :

یکم ؛ عوامل سیاسی و نظامی

الف ؛ فتوحات اسلامی : فتوحات اسلامی در اندلس از سال ۹۲ هجری آغاز شد و پس از سه سال بیشتر اسپانیا به تصرف مسلمانان در آمد. فتح سریع و گسترده اسپانیا حاکی از استقبال مردم و عدم مقاومت آنها در برابر فاتحان مسلمان بود. سر توماس آرنولد می نویسد: «مردم از ورود جنگ آوران عرب به عنوان نجات دهندگان خود از این گونه ستمگری های بی رحمانه، درودگویان استقبال کردند و شهرهای گشوده شده را برای آنان پاسداری نمودند و دروازه های شهرهای در محاصره افتاده را به روی آنان گشودند» مورخ مشهور انگلیسی، استانلی لن پول نیز می نویسد: «عرب در قُرطَبَه حکومتی به پا کرد که اعجوبه روزگار و قرون وسطی بود. آن زمان که اروپا در جهل و تاریکی به سر می برد، جز مسلمانان کسی دیگر مشعل عَلم و تمدن را در دست نداشت»

فصل اول :

ب؛ جنگ های صلیبی

جنگ های صلیبی یک رشته لشکرکشی، گسترده مسیحیان اروپا علیه مسلمانان بود که از سال ۱۰۹۶ میلادی (۵۴۸۹ق) به فرمان پاپ اورین دوم در مجمع کلرمون فرانسه آغاز شد و دقیقاً ۲۰۰ سال طول کشید. هدف عمده مردم اروپا از این لشکرکشی ها تصرف اورشیم و مزار عیسی مسیح (ع) از دست مسلمانان بود. اما اطلاق کلمه صلیب برای این بود که هر کس عازم جنگ می شد، صلیبی از پارچه قرمز را بر شانه راست و پشت و سینه خود می دوختند.

فصل اول :

این جنگ‌ها موجب شد مسیحیان اروپا از نزدیک با مسلمانان آشنا شوند و با واقعیت‌های مهمی مواجه گردند که خلاف آن را از زبان اربابان کلیسا شنیده بودند. اروپا در زمینه تمدن مادی در جریان جنگ‌های صلیبی به مسلمانان وامدار است.

از لحاظ اعتقادی و دینی این جنگ‌ها تصورات قبلی مسیحیان نسبت به مسلمان را تغییر داد و همین موضوع، اسباب ارتباط دنیای غرب را با دنیای اسلام فراهم کرد و به تبع آن بهره‌برداری از تمدن مسلمانان را هموار نمود.

فصل اول :

تأثیر این جنگ‌ها را بر جهان غرب در یک جمله می‌توان خلاصه کرد:
پیش از جنگ‌ها، مراکز تمدن در سرزمین‌های مسلمانان قرار داشت حال آنکه قبل از غروب آن اروپای غربی مشعل‌دار تمدن شده بود. در پی جنگ‌های صلیبی که منجر به بسط افق فکری اروپایی‌ها شد مردم برای علم‌آموزی و کسب معرفت رغبت بیشتری پیدا کردند. در همین زمان کلیسا برای مهار کردن موج بیداری فکری، علمی و جلوگیری از توسعه علوم و فنون محکمه یا دیوانی را به نام «تفتیش عقاید» بنیان نهاد. تأثیرپذیری اروپاییان از فرهنگ مسلمانان سریع و قابل توجه بود به صورتی که ماندن در مشرق‌زمین را بر بازگشت ترجیح می‌دادند .

فصل اول :

گرچه جنگهای صلیبی در زمینه مسائل علمی هم بی تأثیر نبوده است ، اما بیشترین تأثیرات علمی مسلمانان در میان مردم اروپا از طریق اندلس و سیسیل بوده تا جنگهای صلیبی. چرا که **اولاً؛** اکثر نیروهای شرکت کننده در جنگهای صلیبی افرادی عامی و بیسواد بودند که نه علاقه ای برای کسب علم از خودشان می دادند و نه قادر به فراگیری آن علوم بودند. اما در اسپانیا و سیسیل برعکس جنگهای صلیبی، مسیحیان با شور و شوق عظیمی به تحقیق و تفحص در علوم اسلامی می پرداختند

فصل اول :

ثانیاً؛ منطقه شامات که لاتین های اروپا در آنجا ساکن

بودند از لحاظ علم و فلسفه به پای بغداد، اندلس و

سیسیل نمی رسید. در نتیجه طبیعی بود که اثرات علمی

جنگها اندک باشد. البته در میان صلیبون عده معدودی

از دانشمندان و صاحبان علم وجود داشتند که به عنوان

سرباز جنگی بسیاری از منابع علوم و فلسفه اسلامی را به

اروپا بردند و ترجمه کردند.

فصل اول :

ب: علل و عوامل طبیعی با غیر نظامی

الف؛ ارتباط اسپانیا (اندلس)

حضور هشتصد ساله مسلمین در این سرزمین و به بار نشستن

عمیق فرهنگ و هنر اسلام، اندلس را به پلی میان این دو تمدن

بزرگ تبدیل نمود. در طی هشت قرن حضور مسلمانان در

اندلس، این سرزمین شاهد یکی از بارزترین و شکوفاترین

ادوار تمدن اسلامی به ویژه در دوره حکومت امویان بود.

فصل اول :

امیران اموی خود از علاقه‌مندان علوم و حامیان آن بودند به ویژه المستنصر (۳۵۰-۳۶۶هـ.ق) که چندین مدرسه و کتابخانه‌ی عظیم در شهر قرطبه ترتیب داد. کتابخانه او ۴۰۰ هزار جلد کتاب داشت و از بزرگ‌ترین کتابخانه‌های اسلامی و در ردیف کتابخانه‌های بغداد و قاهره بود. ادوار بعدی حکومت اسلامی نیز ادامه دهنده‌ی این نهضت فرهنگی و علمی بود. دانشمندان بزرگی در رشته‌های مختلف علوم ظهور کردند نظیر ابوالقاسم **زهرای** طبیب و جراح، مسلمه بن احمد **مجریطی** ستاره‌شناس، **ابن رشد**، **ابن طفیل** و... که شهرت جهانی یافتند و آثار علمی آنان از نخستین کتاب‌هایی بود که در نهضت ترجمه اروپا مورد توجه مترجمان قرار گرفت.

فصل اول :

گسترش نفوذ مسیحیان و تصرف سرزمین‌های اسلامی که از اواسط قرن پنجم هـ.ق (یازدهم.م) به طور گسترده‌ای آغاز شد موجبات دستیابی بیشتر مسیحیان به علوم اسلامی را فراهم ساخت که باعث تحول فکری و احیای اندیشه علمی در آنان و اروپاییان شد. بر همین اساس آنان در قرن دوازدهم میلادی حرکت علمی جدیدی را آغاز کردند که نخستین گام آن ترجمه متون علمی از زبان عربی بود.

فصل اول :

«تولدو» در مرکز اندلس (مادرید فعلی) یکی از مراکز برجسته‌ای به شمار می‌آمد که دارالترجمه‌ای برای ترجمه کتب اسلامی در آن تأسیس شده بود و مترجمان دانشمند متبحر مسیحی و یهودی در آن جمع شده بودند. این مرکز یکی از مراکز اصلی انتقال تمدن اسلامی به مغرب‌زمین بود. دانشمندان مختلفی از ممالک اروپا به این مرکز روی می‌آوردند و به عنوان مترجمان آگاه و توانا از آن خارج می‌شدند.

فصل اول :

ب ؛ تعامل با سیسیل

سیسیل به مجموعه جزائر واقع در جنوب ایتالیا در دریای مدیترانه گفته می شود که قرن ها (از ۶۵۲ تا ۱۰۹۰ م) و (۳۲- ۴۸۳ ه.ق) تحت حکومت مسلمانان بوده است. جامعه سیسیل به طور طبیعی با گذشت چند قرن حکومت عرب بر آن، جامعه ای با فرهنگ اسلامی و عرب زبان شده بود. **نقش سیسیل و تا حدودی جنوب ایتالیا در انتقال علوم اسلامی با وجود محدودیت های مکانی، بسیار عمیق بوده است.** گرچه پس از تصرف جزیره بدست مسیحیان، سلطه مسلمانان بر این جزائر به پایان رسید ولی به علت شیوه مسالمت جوی نورمان ها و نیز پادشاهان دانش دوست این خاندان بسیاری از مردم همچنان مسلمان باقی ماندند.

فصل اول :

سیسیل به صورت کانونی در آمده بود که زبان‌های زنده‌ی علمی مثل لاتین، عربی و یونانی در آن رواج داشت. نخستین اقدام برای ترجمه علوم از زبان عربی به زبان لاتین در این جزیره انجام شد و آثار زیادی از عربی به لاتین ترجمه شد. حوزه ترجمه سیسیل در قرون دوازده و سیزده میلادی، از نخستین مراکز فرهنگ تمدن و اروپا بود و مهمترین مرکز علمی آن هم مدرسه طب «سالرنو» بود. این مدرسه از مراکز اصلی انتقال و ترجمه علوم اسلامی در اروپا بود.

فصل اول :

آثار پزشکی این مدرسه در ابتدای قرن یازدهم ظهور کرد و در واقع گسترش و توسعه علوم پزشکی در این مدرسه مرهون علوم اسلامی و کار مترجمان لاتینی بود. بااینحال حتی فعالیت این مدرسه در سده دوازدهم میلادی که عصر طلایی آن بود با مراکز علوم اسلامی قابل مقایسه نبود اما با این وجود مدرسه طب «سالرنو» کاملاً به تمدن اسلامی تعلق داشت به گونه‌ای که حتی برخی تأسیس آن و بنیانگذاران آن رابه دانشمندان اسلامی نسبت داده‌اند. در هر صورت این مرکز نقش اساسی در ترجمه و انتقال علوم اسلامی به اروپا داشت.

فصل اول :

و در واقع باید این مرکز را دومین دارالترجمه علوم اسلامی در اروپا دانست (اولین آن شهر طُلیطَلَه بود).

سیسیل بعد از اسپانیا بزرگترین کانونی بود که فرهنگ و تمدن اسلامی را به مغرب‌زمین منتقل کرد دانشمندان آگاه به سه زبان یونانی، لاتینی و عربی نقش مهمی در ترجمه علوم از عربی به لاتین نقش ایفا کردند .

فصل اول :

ج: ترجمه آثار اسلامی به زبان‌های اروپایی

یکی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تمدن اسلامی بر غرب ترجمه کتب اسلامی و عربی به زبان‌های اروپائی است. شمار آثاری که در دوران انتقال علوم اسلامی به مغرب‌زمین از عربی به لاتین ترجمه شده بسیار گسترده است. علومی که از دنیای اسلام به مغرب‌زمین انتقال یافت دارای چنان قوت و ارزشی بود که برخی از آن آثار مدت‌ها عنوان کتاب درسی داشت و در دوران رنسانس نیز چندین بار به چاپ رسیده است.

فصل اول :

متون علمی یونانی در حد وسیعی طی قرون دوم و سوم هجری و پس از آن، به عربی ترجمه شده بود و در سطح گسترده‌ای در مراکز علمی و کتابخانه‌های اسلامی موجود بود. البته لازم به ذکر است که مسلمانان به ترجمه این آثار اکتفا نکرده بودند بلکه به شرح و تفسیر و تصحیح آنها نیز پرداختند؛ از این رو دانشمندان اروپایی که در تعامل با سرزمین‌های اسلامی بودند به نقل این متون عربی به اروپا و ترجمه آنها به زبان‌های اروپایی اقدام کردند. آثار مؤلفان یونانی بدین ترتیب نخست از راه ترجمه‌های عربی آنها و سپس مستقیم از پاره‌ای از متون یونانی باقی مانده به دست اروپاییان رسید.

فصل اول :

بدین ترتیب در سده‌های یازده و دوازده میلادی نهضت بزرگی در ترجمه کتاب‌های عربی آغاز شد. ابتدا کار مترجمان صرفاً ترجمه متون یونانی از زبان عربی بود لیکن پس از چندی شروع به تفاسیر مسلمانان بر این آثار نیز نمودند. شاید علت اصلی رویکرد آنان به کتاب‌های اصیل اسلامی این بود که توانایی درک مطالب موجود در کتاب‌های یونانی را نداشتند و نیازمند شرح و تفسیر گسترده این مطالب بودند تا آنها را بر ایشان قابل فهم سازد.

زبان اصلی ترجمه در اروپا زبان لاتین بود که کلیه آثار ترجمه شده در نهایت به این زبان برگردانده می‌شد. با این حال برخی ترجمه‌ها به زبان‌های محلی نیز انجام می‌گرفت.

فصل اول :

تا قبل از تأسیس دارالترجمه تولدو (در مادرید مرکز اسپانیا) در سال ۱۱۳۰م تعدادی از دانشمندان مسیحی مانند ژربر و قُسطنطین افریقایی، برای تحصیل و ترجمه علوم اسلامی به اندلس می آمدند و به ترجمه بعضی از کتاب های اسلامی می پرداختند؛ اما **با تأسیس دارالترجمه «تولدو» توسط ریموند - اسقف اعظم شهر تولدو - ترجمه آثار اسلامی به زبان های اروپایی کم کم تبدیل به یک نهضت گردید و به تمامی سرزمین های اسپانیا و ایتالیا و حتی به خارج از این منطقه در سایر سرزمین های اروپایی نیز گسترش یافت.** حرکت ترجمه ابتدا با همراهی ریموند و دو نفر از مترجمان زبردست وی شروع شد اما با گذشت زمان افراد زیادی به آن مرکز روی آوردند و موجب گسترش و رونق آن شدند.

فصل اول :

د؛ نقش بازرگانان در انتقال تمدن اسلامی به غرب

یکی دیگر از راه‌های انتقال فرهنگ و تمدن اسلامی به مغرب‌زمین تجارت بود. هم تجّار مسلمان و هم تجّار اروپایی که محصولات جهان اسلام را به اروپا وارد می‌کردند در این امر نقش اساسی داشتند. تجّار مسلمان در نقاط بسیاری از جهان از جمله در شرق آسیا، در گسترش اسلام سهم بسزایی داشتند.

همچنین یکی از گروه‌هایی که نقش مهمی در این زمینه ایفا می‌کردند تجّار یهودی بودند. آنها به زبان‌های مختلف آشنا بودند و به صورت واسطه بین فرهنگ اسلامی و مسیحی عمل می‌کردند.

فصل اول :

ه؛ تأثیر دانشگاه‌های اسلامی در تمدن غرب

دانشگاه‌های اسلامی یکی دیگر از مهم‌ترین عوامل انتقال علوم اسلامی به اروپا بود و نقش مهمی در تحول فکری مردم مغرب‌زمین داشت. دانشگاه‌های اروپایی بخش وسیعی از الگوها و برنامه‌های خود را از دانشگاه‌های اسلامی اقتباس کردند. به گفته **آلفرد گیوم:** «اگر دروسی که محصلین مسلمان در قرن‌های دهم و یازدهم میلادی می‌خواندند با آنچه هم‌قطاران مسیحیشان می‌آموختند، مقایسه کنیم در خواهیم یافت که تماس و تأثیر متقابل دانشگاه‌های جهان اسلام و جهان مسیحیت بسیار زیاد بوده است. تحصیل و مطالعه منظم، ارتباط استاد و شاگرد، موضوع تأمین مسکن و غذا و مستمری، اوقاتی که برای تأمین این هزینه‌ها در نظر گرفته می‌شد، و گواهینامه‌هایی که به فارغ‌التحصیلان اعطاء می‌شد در مراکز آموزشی شرق و غرب مثل بغداد و آکسفورد یکی بوده است»

فصل اول :

شاهد این مدعی آن است که برخی از دانشگاه‌های اروپا در قرون وسطی از قرن ۱۲ و ۱۳ میلادی و بعد از ارتباط با دنیای اسلام تأسیس شده است. از جمله دانشگاه پاریس در سال ۱۲۰۰م، دانشگاه دوبلیه ۱۲۲۰م، دانشگاه ناپل ایتالیا در سال ۱۲۲۴م و دانشگاه آکسفورد در حدود سال ۱۲۳۱م تأسیس شد. مراکز تعلیمی و علمی اروپا در بسیاری از مسائل نظیر سبک معماری، دوره‌های آموزشی، برنامه‌های درسی و بعضی مسائل دیگر از مراکز علمی جهان اسلام تأثیر پذیرفته‌اند. این تأثیر هم از نظر شکل و هم از لحاظ محتوا بوده است. افزون بر این دانشگاه‌های اروپایی از آغاز تأسیس هم از لحاظ هدف و هم از جهت برنامه تدریس از مراکز علمی مسلمانان الگوبرداری کردند.

((فصل دوم))

تأثیر علوم اسلامی بر فرهنگ و تمدن غرب

* الف : تأثیر فلسفه اسلامی در غرب

* ب : تأثیر ریاضیات اسلامی در تمدن غرب

* ج : تأثیر نجوم اسلامی در تمدن غرب

* د : تأثیر شیمی اسلامی در تمدن غرب

* ه : تأثیر هنر اسلامی در غرب

فصل دوم :

اول ؛ تأثیر فلسفه اسلامی در تمدن غرب

مهمترین حجم گسترده‌ای از آثار ترجمه شده از دنیای اسلام در مغرب‌زمین را فلسفه و علوم عقلی تشکیل می‌دهند. اروپائیان با آثار فلسفی یونانیان مثل افلاطون و ارسطو عمدتاً از طریق دنیای اسلام آشنا شدند.

از برجسته‌ترین فیلسوفان مسلمان که آثارشان مورد توجه مغرب‌زمین قرار گرفت ابن سینا و ابن رشد بود. آرای ابن سینا آن‌چنان مورد توجه غربیان قرار گرفت که ترجمه آثار وی، اروپای قرون وسطی را مورد توجه قرار داد. کمتر دانشمندی در قرون وسطی را می‌توان شناخت که از آثار ابن سینا متأثر نشده باشد.

فصل دوم :

بعد از ابن سینا، بیشترین تأثیر را در زمینه فلسفه اسلامی، ابن رشد دارد. تأثیر آثار ابن رشد بر مغرب‌زمین بیشتر از دنیای اسلام بوده است زیرا افکار ابن رشد در بلاد اسلامی به علت نفوذ و حاکمیت افکار غزالی نتوانست چندان رشد کند.

تا اواسط قرن هفتم هجری (سیزدهم میلادی) تقریباً تمام آثار ابن رشد به لاتینی ترجمه شد. این ترجمه‌ها در مراکز مختلف انجام می‌شد. مثلاً در مدرسه‌ای که ریموند - سر اسقف طلیطله - تأسیس کرده بود، بخش‌هایی از مهم‌ترین آثار نویسندگان مسلمان درباره‌ی علم و حکمت، شامل ترجمه‌های عربی آثار ابن سینا و ابن رشد و تعدادی دیگر ترجمه شده بود. در نتیجه همین ترجمه‌ها بود که «مکتب ابن رشد» و «مکتب ابن سیناگری» را در مغرب‌زمین بوجود آورد.

فصل دوم :

دوم ؛ تأثیر ریاضیات اسلامی

تأثیر ریاضیات اسلامی در تمدن غرب تأثیر ریاضی دانان اسلامی در تکامل ریاضیات در غرب بسیار دامنہ دار بوده است. **اروپاییان از طریق مسلمانان با شیوہ عدد نویسی ده دهی ، و نیز شکل اعداد ہندی کہ اکنون نیز از آن استفادہ می شود، آشنا شدند و این تأثیر بہ ویژہ از طریق ترجمہ کتاب « المختصر فی الجبر و المقابلہ » خوارزمی صورت گرفت .** این کتاب بارہا بہ زبان لاتین، و با نام لیبرالگوریسمی، یعنی کتاب خوارزمی ترجمہ شد . از ہمین ترجمہ کتاب خوارزمی بہ لاتین است کہ کلمہ **algorism** بہ معنای حساب و روش محاسبہ از آن گرفتہ شد. بجز خوارزمی ، در موارد دیگر و در دورہ های زمانی بعدی آثار دیگری نیز بہ لاتین ترجمہ شد.

فصل دوم :

بجز خوارزمی، در موارد دیگر و در دوره های زمانی بعدی آثار دیگری نیز به لاتین ترجمه شد. از جمله از خیام، خواجه نصیرالدین طوسی و فارابی کتابهایی در دانش ریاضی به لاتین ترجمه شد. آخرین ریاضی دان مسلمان که طی قرون وسطی و پس از آن آثاری از وی به لاتین ترجمه شد، بهاءالدین عاملی، مشهور به شیخ بهایی (۱۰۳۰ ه.ق) است که کتاب او با نام خلاصه الحساب به انگلیسی، فرانسه و آلمانی ترجمه شد.

فصل دوم :

سوم؛ تاثیر دانش ستاره شناسی اسلامی

تأثیر دانش ستاره شناسی اسلامی در تمدن غرب دانسته های ستاره شناسان اسلامی شامل انواع داده های نجومی ، از جمله طراحی تقویمهای مختلف، داده های نجومی مربوط به ستارگان، تئوریهای جدید در مورد حرکت سیارات و موارد دیگری مانند اینها ، مهم ترین دستاورد هایی بود که دانش نجوم اسلامی در اختیار غرب نهاد. امروزه کاملاً روشن شده است که مهم ترین ستاره شناسان غربی نظیر نیوتن، کپلر و کوپرنیک با دانش نجوم اسلامی آشنا بوده و از دستاوردهای ستاره شناسان اسلامی بهره بسیاری برده اند. یکی از نخستین ستاره شناسان اسلامی که در قرون وسطی در مغرب زمین شهرتی بسیار یافت احمد بن کثیر فرغانی است که کتاب ستاره شناسی او به نام جوامع علم نجوم توسط جراردوی کرمونایی ترجمه شد.

فصل دوم :

زرقالی اندلسی، دانشمند دیگر قرن پنجم هجری است که آرای او در غرب مورد توجه قرار گرفت. آلات نجومی متعدد اسلامی شامل انواع اسطرلابها، کره های نجومی، ساعتها، از جمله دستاوردهای ستاره شناسی اسلامی بودند که به مغرب زمین منتقل شدند و از طریق این وسایل، دانش ستاره شناسی غربی رو به تکامل گذاشت. استفاده از پاندول برای تعیین زمان از طریق مسلمانان و از راه اسپانیا به غرب رسید و مسلم است که همین وسیله اساس بسیاری دیگر از اختراعات علمی است. در حقیقت می توان گفت پیشرفت های جدید در علم ستاره شناسی بر اساس ستاره شناسی اسلامی و به وسیله یک یهودی اهل اسپانیا که در سال ۱۱۰۶م مسیحیت را پذیرفت و به نام پدرو آلفونسو معروف شد، آغاز گشت.

فصل دوم :

چهارم ؛ تأثیر جغرافیای اسلامی

تأثیر جغرافیای اسلامی در تمدن غرب در زمینه جغرافیا انواع گوناگونی از سفرنامه ها ، کتابهای جغرافیایی و تشریح پوسته زمین ، انواع نقشه های جغرافیایی و کتاب های راهنمای ستاره شناسی جغرافیایی مورد استفاده دانشمندان، دریانوردان و جغرافی دانان غربی بوده است. آثار جغرافیایی ستاره شناسان اسلامی بیش از کتب جغرافیایی دیگر در علوم قرون وسطای اروپا نفوذ و تاثیر مستقیم داشته است و برخی از آنها نیز به زبان های اروپایی ترجمه شده اند . **نخستین جایی که استادان جغرافیایی مسیحی جغرافیای اسلامی را آموخته اند، شهر «تولدو» در اسپانیا بود و نخستین چیزی که یاد گرفتند ، کرویت زمین بود.**

فصل دوم :

پنجم ؛ تأثیر شیمی اسلامی در تمدن غرب

تحقیقات علمی شیمیدانان اسلامی بویژه «جابر بن حیان» (۲۰۰ ه. ق) و «محمد بن زکریای رازی» (۳۲۰ یا ۳۱۳ ه. ق) از عوامل پیشرفت علم شیمی در اروپا است. جابر در میان اروپائیان به «Giber» شهرت دارد و عنوان پدر علم شیمی را نیز به خود اختصاص داده است. مایر هوف در مورد جابر بن حیان می نویسد: «جابر بن حیان سایه‌ی بلندی بر علوم قرون وسطی در مغرب زمین افکنده بود. دویست سال پس از مرگ وی آزمایشگاه (لابراتوار) او را در شهر کوفه پیدا کردند.» چندین کتاب از او به لاتین ترجمه شده که مشهورترین آنها کتاب نتایج التکمیل است که تا مدت‌ها در اروپا بعنوان یک اثر مستند مورد استفاده بود.

فصل دوم :

محمد بن زکریای رازی نیز بعد از جابر دومین شخصیتی است که آثار او در زمینه شیمی در مغرب زمین ترجمه شد و مورد استفاده دانشمندان آنجا قرار گرفت. کتاب «الاسرار» او توسط جرارد کرمونایی به زبان لاتین ترجمه شد و به عنوان معتبرترین منبع اطلاعات مردم اروپا در علم شیمی تا قرن چهاردهم مورد استفاده بود. ماده‌ی الکل که بوسیله محمد بن زکریای رازی برای اولین بار کشف شد به نام **الكحول** شهرت یافت. بعدها این واژه به صورت **Alcohol** وارد زبان‌های مغرب زمین شد.

فصل دوم :

مغرب زمین قبل از ترجمه متون شیمی به زبان لاتین، در قرن یازدهم میلادی به این علم آگاه نبود. از این رو با ترجمه آثار جابر بن حیان و رازی علم شیمی نیز در آنجا بنیان گرفت. اعتراف **گوستاولوبون** تائیدی بر تأثیر شیمی دانان مسلمان در مغرب زمین است. وی می نویسد: «اگر لابراتور هزار سال پیش مسلمین و اکتشافات همه ی آنها در این علم نبود، هیچوقت لازاویه (که بعنوان بنیانگذار علم شیمی معرفی می شود) نمی توانست قدمی به جلو بگذارد.

فصل دوم :

تأثیر هنر اسلامی در غرب

الف؛ راه‌های انتقال هنر اسلامی به غرب

هنر اسلامی در قرون ۴ و ۵ هجری قمری مصادف با قرون ۱۰ و ۱۱ میلادی یکی از ادوار شکوفایی و بالندگی خود را سپری می‌کرد و تحسین کسانی را که از نزدیک با آن روبرو می‌شدند یا توصیفات آن را می‌شنیدند برمی‌انگیخت. در همین زمان بود که انگیزه‌های گوناگون، اروپاییان را به شرق می‌کشانید و زمینه‌ساز آشنایی آنها با هنر اسلامی می‌شد. **میل به زیارت اماکن مقدسه، تشنگی مفرط به اخذ علوم اسلامی، اشتیاق به بازرگانی و غیره اروپاییان را به زمین‌های اسلامی آورد و هنگام بازگشت، آنها علوم و هنرهای اسلامی را یاد گرفته بودند.** سفرهای اروپاییان به شرق در قرون ۱۱ و ۱۲ میلادی را می‌توان از نخستین تماس‌های غرب با هنر اسلامی و شرقی دانست.

فصل دوم :

سیسیل، اسپانیای اسلامی و جنگ‌های صلیبی، مسیرهای شناخته‌شده‌ی انتقال هنرها و علوم اسلامی به غرب هستند و کیفیت و کمیت این انتقال از جهات مختلف قابل بررسی است. به لحاظ زمانی سیسیل و اسپانیا بر جنگ‌های صلیبی مقدم می‌باشند اما جنگ‌های صلیبی به این انتقال سرعت بخشیدند و فصل تازه‌ای را در تاریخ انتقال نفوذ هنرهای زیبا باز نمودند. این جنگ‌ها موجب نزدیک شدن اهالی اروپا با مسلمانان شد، ضمن اینکه تجارت بازرگانان ایتالیایی با بنادر سوریه در نتیجه این جنگ‌ها ایجاد گردید.

فصل دوم :

ب؛ اقسام هنرهای اسلامی منتقل شده به غرب

یکم؛ بخش قابل ملاحظه‌ای از این هنرها، صنایع هنری‌ای بودند که ساخت و

پرداخت آنها در سرزمین‌های اسلامی بسیار رایج بود و دلیل عمده آن را

می‌توان در رشد کیفی زندگی مسلمانان و نیاز آنها به انواع تزیینات و

تجملات زندگی شهری و نیمه شهری دانست. اروپاییان از طریق مسیرهای

یاد شده با این‌گونه آثار هنری آشنا شدند و بسیاری از آنها را مولد ثروت

دانسته و در تلاش جهت اقتباس و تولید آنها برآمدند. کارگاه‌ها و

کارخانه‌های مختلف صنایع تزیینی در شهرهای کوچک و بزرگ اسلامی،

شاهدی بر رونق این هنرها در قلمرو مسلمانان بود.

انگیزه و هدف غریبان از انتقال دانش مسلمانان و دستاوردهای آنها در این

صنایع، رسیدن به سود اقتصادی و بالا بردن میزان رفاه زندگی خود بود.

فصل دوم :

از این صنایع، می توان به **شیشه سازی، سفال گری، و کاشی های رنگی، پارچه بافی؛ تراشکاری فلزات و سنگ های گرانبها.** که در شهرهایی از قلمرو مسلمانان رواج داشت ، و به نقاط مختلف اروپا مانند ایتالیا، فرانسه و هلند صادر می گردید اشاره کرد.

دوم ؛ گونه ای دیگر از هنرهای اسلامی تأثیر گذار در غرب، هنرهایی هستند که به دلیل اثرات کمرنگ تر و حتی تأثیرپذیری متقابل از غرب به صورت نامحسوسی خود را نشان می دهند و انتقال آنها به اروپا حتی از سوی بسیاری از مستشرقین نادیده گرفته می شوند.

مانند **نقاشی** اسلامی که به دلیل قیود مذهبی و اشاره های دین اسلام به عدم تصویرسازی موجودات زنده، انتقال این هنر به غرب ناچیز بوده است. همینطور **موسیقی** که تا قرن دهم تفاوت چندانی با موسیقی غربی و نداشته است و هر دو مکتب، مقیاس فیثاغورس را به کار می بردند و از سبک یونان و سوریه بهره می بردند.

فصل دوم :

سوم ؛ آن دسته‌ای از هنرهایی اند که در بین **صنایع هنری قرار** نمی‌گیرند اما به عنوان هنری قابل تحسین به طور گسترده‌ای در غرب اثرگذار بودند مانند هنرهای مربوط به **کتابت** و در رأس آن هنر **صحافی کتاب**.

چهارم ؛ نوع دیگر از تأثیر هنرهای اسلامی در غرب **تقلید آگاهانه** یا **ناآگاهانه** از تزیینات اسلامی در کارهای هنری آنان دیده می‌شود که نشان از نفوذ مستقیم هنرهای اسلامی در غرب دارد. اگر چه این تقلید، **تقلیدی ظاهری** و بدون توجه به محتوای آن رخ داده است؛ مانند نقاشی مسیح در کلیسای ارنا در شهر پادوا بر روی شانه‌ی راست وی کلمات عربی دیده می‌شود.

درخت زندگی شما عزیزان همیشه سرسبز

والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

صلوات

FINAL